

Список використаних джерел

1. Гезей О. М., Заліська О. М. Необхідність упровадження педагогіки партнерства на сучасному етапі розвитку освіти file:///C:/Users/PC/Downloads/Jerelo_2_2021-60-66.pdf
2. Liliya Zimakova, Oleksandr Tupytsya, Liudmyla Zhdaniuk, Wartime and Distance Learning for Preschool Children on the Basis of Partner Pedagogy, *American Journal of Education and Information Technology*. Volume 6, Issue 1, June 2022, pp. 53-60.
3. Зімакова Л.В. Зміст професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи у ДНЗ на засадах партнерської педагогіки. *Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський. Вип.23 (2-2017). Ч.2. 2017. 312 с. С. 167-172.
4. Зімакова Л.В. Освітнє партнерство – передумова проектування позитивного життєвого простору. *Проектування позитивного простору особистості*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2019 р., Полтава. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2019. 158 с. С. 66-68.
5. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. *Педагогічні науки. Науковий журнал*. 2022. № 79. С.92-100. <https://cutt.ly/GNnU0ir>
6. Лист МОН № 1/3371-22 від 06.03.22 р. Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/
7. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.02.2022 р. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. URL: <https://cutt.ly/uNnI3vK>
8. Лист МОН № 1/9-766 від 12.12.19 р. «Методичні рекомендації щодо комунікації з дітьми дошкільного віку з родин учасників ООС/АТО, внутрішньо переміщених осіб та організації взаємодії з їхніми батьками» (автор-розробник І. Луценко). URL: <https://cutt.ly/JNnIPGA>
9. Положення про дистанційне навчання (Наказ МОН № 466 від 25.04.2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
10. Поняття педагогічного спілкування [Електронний ресурс]. URL: <https://cutt.ly/jNnOrIi> (дата звернення: 16.08.2022).

УДК 373.2/3.016:502/504

Іваненко Н. В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО ЧАСУ

У статті висвітлено актуальні питання ролі та використання цифрових технологій в умовах дистанційної або змішаної форм освіти під час пандемії та воєнного часу в дошкільній освіті. В статті розкрито особливості проведення розвивальних занять для дітей дошкільного віку під час дистанційної або змішаної освіти. Також проаналізовано цифрові технології та інструменти, які можуть стати в нагоді вихователям під час підготовки та проведення дистанційних форм освітньої діяльності. Сформульовані поради щодо застосування цифрових технологій в дошкільній освіті.

Ключові слова: цифрові технології, цифрові інструменти, дистанційна форма дошкільної освіти, змішана форма дошкільної освіти, дистанційні заняття.

Постановка проблеми. Події, що відбуваються останніми роками у світі і в Україні, а саме пандемії та військові дії, кардинально впливають на сферу освіти. В умовах карантину чи активних військових дій з'являються об'єктивні обставини, що перешкоджають дітям фізично відвідувати заклади освіти. Але навіть у цих умовах освіта залишається надважливим надбанням успішної людини. Освічена молодь – це майбутні розбудовники нашої країни після закінчення війни. Тому наша держава зацікавлена в безперервному процесі освіти дітей незалежно від зовнішніх обставин. Зберегти і продовжити освіту дітей усіх вікових категорій під час пандемії чи війни – це завдання загальнодержавного рівня. Але так само, як важливо для держави продовжувати дбати про освіту дітей, сам процес освіти, спілкування з однолітками та старшими наставниками-вихователями важливе для соціального розвитку самої дитини. Такі вікові особливості розвитку дітей дошкільного віку як стрімкий розвиток мовлення та мислення дитини вимагають створення для цього розвитку відповідних умов. І чим молодша дитина, тим більше вона потребує уваги дорослих, спілкування з друзями та інформації про оточуючий світ. Тому дуже важливим завданням є організація освітнього процесу в умовах карантину чи війни для дітей саме дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень. Дистанційні форми роботи з дітьми в закладах дошкільної освіти – явище нове, вимушене під впливом зовнішніх обставин, які унеможливають фізичне відвідування дітьми освітніх закладів з причин загрози їхньому здоров'ю та життю, але впроваджене з метою забезпечення права дітей дошкільного віку на освіту [2]. Міністерство освіти і науки України підготувало рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах освіти під час карантину. Режим роботи усіх працівників та форму дистанційного навчання визначає керівник закладу, враховуючи особливості регіону та дошкільного закладу [1].

Проблеми дистанційної освіти дошкільників вивчали та обговорювали Катерина Крутій, Ірина Романюк, Наталія Шалда, Наталія Гавриш [3]. Серед обговорюваних ними питань були питання відповідності формату онлайн-занять віковим особливостям дітей дошкільного віку, питання алгоритму та тривалості дистанційних занять, питання важливості опиратися на провідну діяльність дошкільників – гру – під час дистанційної освіти. Олена Стаєнна у своєму відео-семінарі піднімає питання підвищення ефективності дистанційної роботи педагогами закладів дошкільної освіти [5].

Мета статті – проаналізувати роль цифрових технологій в дошкільній освіті та зробити висновки щодо їх доступності та

доцільності використання вихователями закладів дошкільної освіти під час дистанційної форми роботи.

Виклад основного матеріалу. В умовах, коли відвідування закладу дошкільної освіти та живе спілкування з дорослими та однолітками для дітей неможливе, на допомогу педагогам приходять сучасні цифрові технології. Завдяки ним стає можливою дистанційна форма освіти. В умовах сучасного життя для педагогів дуже важливим навиком стає вміння користуватися ПК та сучасними цифровими інструментами та програмами, необхідними для створення та проведення дистанційних занять для дітей. Іншою важливою умовою для проведення дистанційних занять є забезпечення державою заклади дошкільної освіти та педагогів усім необхідним для цього та створенням потрібних умов, включаючи проведення до ЗДО мережі Інтернет, обладнання робочого місця педагога персональними комп'ютерами та ліцензійним програмним забезпеченням для роботи, тощо.

Форми роботи з дітьми дошкільного віку в умовах пандемії чи військових дій можуть бути: повністю дистанційною (online), змішаною (online + offline).

Для дітей дошкільного віку психологічно та фізично здоровішим є живе спілкування з людьми, без застосування гаджетів. Тому за будь-якої можливості, якщо немає загрози життю чи здоров'ю дітей, бажано відновлювати роботу ЗДО та проводити з дітьми живі заняття, так мовити offline. Або застосовувати змішану форму роботи – частково online, частково offline. Якщо ж є реальна загроза життю чи здоров'ю дітей, необхідно переходити в дистанційну (online) форму проведення занять з дітьми.

Дистанційні заняття також можуть мати різні види, залежно від мети заняття, поставленої вихователем, теми заняття, рівня оволодіння педагогом певними програмами та цифровими інструментами, параметрами та характеристиками конкретного ПК, його програмним забезпеченням. Можна виділити наступні види дистанційних занять:

- *Трансляція.* Цей вид занять найбільш схожий на живе заняття. По суті це заняття, проведене педагогом з використанням традиційних методичних матеріалів, зняте на відео-камеру. Воно може проходити як в прямій трансляції в реальному часі (stream), так і в запису. Особливістю цього виду заняття є відсутність зворотнього зв'язку з глядачами. Тому педагог повинен під час такого заняття робити паузи, даючи дітям час подумати чи дати відповідь на питання. Перевагою такого виду занять є максимальна самостійна робота дітей, з мінімальною допомогою батьків. Дитина дивиться відео і виконує завдання, які в ході заняття пропонує вихователь, даючи для цього необхідний час.

- *Заняття-відеозустріч, або заняття-відеоконференція.* Це також заняття, максимально наближене до традиційного заняття, але з можливістю зворотнього зв'язку вихователя з глядачами. Вихователь може під час такого заняття ставити запитання дітям, отримувати відповіді і коментувати їх. Перевага такого виду занять в емоційному насиченні та живому спілкуванні, так необхідних дітям-дошкільникам. Недоліком такого виду занять є потреба в присутності та допомозі батьків. На батьків покладається функція за потреби включати та виключати мікрофон дитини на гаджеті, слідкувати, щоб дитина не використовувала недоцільно інші можливості відеозустрічі – малювання на екрані, записи в чаті та інше.

- *Заняття з використанням презентацій.* Цей вид занять припускає застосування педагогом не лише традиційних дидактичних та демонстраційних матеріалів, але й презентацій, слайдів, відеопрезентацій. Такий вид занять може бути як в запису, так і під час відеозустрічей.

- *Заняття-відеопрезентація.* Це заняття, повністю побудоване у вигляді презентації. Замість традиційних матеріальних дидактичних матеріалів використовуються зображення чи відеоролики. Голос педагога звучить за кадром, а в цей час на екрані діти бачать анімацію, слайди чи відео. Такий вид занять вимагає від педагога володіння великою кількістю цифрових інструментів, вміння працювати в багатьох програмах.

Цифрові технології та інструменти, які можуть стати в нагоді педагогам під час підготовки та проведення дистанційних занять:

1. Програми для оформлення проєктів та створення картотек матеріалів:

- Easel.ly – програма для оформлення теми проєкту.
- Padlet – робоча дошка, створення портфолію чи картотеки.
- Symbaloo.com – програма для створення картотеки ресурсів та інструментів проєкту.
- Thinglink.com – створення інтерактивного дерева цілей та підцілей проєкту.
- Coggle.it – створення інтерактивного дерева цілей, підцілей, етапів та структури проєкту, карти знань.
- WordArt.com – створення інтерактивного дерева цілей, підцілей, хмаринки слів.
- Mindmeisner – фіксування алгоритму дій, інтерактивне дерево цілей і підцілей, етапи та структура проєкту, карта знань.
- learningApps.org – створення інтерактивних презентацій, методичних матеріалів, дидактичних ігор.
- Ourboox.com – інтерактивна фотокнига.
- Time graphics – програма для побудови графіку з часовою лінією.

2. Програми для створення презентацій:

- Microsoft PowerPoint – ця програма пропонує всі функції, які можуть знадобитися для створення стильних інтерактивних презентацій. Велика кількість інструментів редагування, фонів, шаблонів та шрифтів, можливості працювати в команді по Мережі, вставляти відео, аудіо, таблиці та графіки – все це та багато іншого є у PowerPoint.
- Google презентації – найдоступніша програма для створення презентацій онлайн. Можна працювати над презентаціями разом зі своїми колегами онлайн, робити коментарі та ввімкнути чат.
- Prezi.com. – цей сайт для створення презентацій чудово підійде тим, хто хоче швидкий та якісний результат. До того ж це один із найбільших конкурентів Power Point.
- Canva – на відміну від Prezi, цей сервіс доступний українською і російською мовами. Сервіс надає сотні безоплатних дизайнерських макетів і фігур.
- Crello - ця програма працює в режимі онлайн. Можна розробити анімацію і редагувати відео чи зображення.
- Keynote – цей сервіс пропонує різні способи створення презентацій. Можна обрати один із 30 дизайнів або розробити власний за допомогою різноманітних інструментів.
- Piktochart – аналог онлайн-конструктора Canva. Одна з особливостей сервісу – створення креативної інфографіки, яку можна вставити у свій проект.
- Сервіс Google Slides залучив величезну кількість користувачів, які працюють у командах. Все тому, що розробники зробили особливий акцент на спільному редагуванні презентацій, найкраще опрацювавши онлайн-частину проекту.
- Seidat – це хмарна програма для створення проектів з нуля або ж завантаження існуючих у форматі Power Point для редагування.
- Office Sway – тут до слайдів можна додавати не тільки фотографії і текст, а й відео та інший медіавміст.
- Naiku Deck - Сервіс пропонує усе для створення оригінальних презентацій. Вони зберігаються в хмарному сховищі, тому будь-який підключений девайс може під'єднатися.
- Windows Movie Maker – найпростіший спосіб робити базові слайд-шоу. Не потрібно нічого завантажувати і встановлювати, програма вбудована в Windows і є безкоштовною для користувачів даної ОС.
- Ashampoo Slideshow Studio. У цьому редакторі можна додавати переходи, написи, музику. Користуватися Ashampoo нескладно, хоча на перший погляд інтерфейс може відлякати. Готовий проект можна перетворити на ролик з розширенням WMV.

- Bolide Slideshow Creator – це безкоштовна програма для створення слайд-шоу. Тут мало налаштувань редагування а спецефекти нехитрі, але в цілому із завданням справляється непогано.

3. Програми для відео презентацій:

- VideoScribe – альтернатива PowerPoint із цікавою особливістю. Вона містить численні заготовлі об'єктів, які можна використовувати для анімації. В результаті можна підготувати досить оригінальні проекти, які не схожі на більшість робіт, зроблених у стандартних редакторах.

- Sway – для створення презентацій онлайн. Тут можна створити проєкт, який буде викладено на спеціальній сторінці домену сервісу.

- Google Slides. Його особливість – можливість спільного редагування в реальному часі. Сервіс пропонує всі основні функції PowerPoint: робота з текстом, додавання картинок і фігур, готові макети, теми та багато іншого.

- Kingsoft Presentation (входить до пакета WPS Office). З ним досить легко розібратися, можна використовувати відео та аудіо, вставляти переходи, одночасно працювати над кількома презентаціями.

- LibreOffice Impress – аналог офісного пакета від Microsoft, який можна завантажити безкоштовно. Крім додатків для роботи з текстом та таблицями, до його складу входить Impress для мультимедійних презентацій.

- Hippani Animator підходить для створення слайд-шоу, анімованих банерів та навіть скрінсейверів.

- ProShow Producer – серйозне програмне забезпечення для підготовки відеопрезентацій у високій роздільній здатності. Тут досить багато інструментів, більше 1200 фільтрів та ефектів, вбудована колекція аудіо з ліцензіями, навіть є плагін для Adobe Lightroom.

- SmartDraw – програма, щоб робити презентації. Вона спеціалізується на підготовці графіків, креслень, діаграм тощо, а також дозволяє готувати стандартні слайд-шоу.

- SlideDog – це програма для створення презентацій на комп'ютері з незвичайними можливостями взаємодії з онлайн-контентом.

- Apple Keynote – безкоштовний софт, де є всі необхідні інструменти для підготовки слайд-шоу. Тут можна додавати ефекти, використовувати теми, вибирати шрифти. У програмного забезпечення є опція колективної роботи над проєктом.

- Movavi Slideshow Maker – це програма для слайд-шоу з музикою. Тут є вбудований фото- та відеоредактор, різні фільтри для прикрас, переходи, титри.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки щодо застосування цифрових технологій у дошкільній освіті в умовах пандемії та воєнного часу:

1. Пандемії чи воєнний час не повинні ставати на заваді освіти дітей. Тому що отримувати освіту та бути в оточенні соціума є психологічною та соціальною потребою дітей дошкільного віку. А також виростити освічене майбутнє покоління – це завдання державного значення.

2. Сучасні цифрові технології дають нам можливість реалізувати дистанційну освіту для дітей дошкільного віку. Педагогам, керівникам закладів освіти та державним органам потрібно прикласти для цього усі зусилля та забезпечити педагогів усім необхідним для проведення дистанційного освітнього процесу.

3. Дистанційні заняття для дітей дошкільного віку повинні відповідати санітарному регламенту та гігієнічним нормам. Тривалість заняття, яскравість презентації, використаний дидактичний та демонстраційний матеріал, гучність звуку, руховий режим повинні відповідати віковим потребам дітей.

Під час дистанційної освіти в разі збільшується роль батьків в освітньому процесі, а разом з цим і роль спілкування педагогів з батьками. На педагогів лягає обов'язок повідомити батькам час заняття, порядок проведення заняття, тему заняття, необхідні матеріали для заняття та інше. А на батьків лягає обов'язок підготувати усе необхідне до дистанційного заняття, підготувати робоче місце дитини, вчасно підключитися до заняття, допомагати дитині за потреби вмикати та вимикати мікрофон гаджета, регулювати яскравість екрану та гучність динаміків, слідкувати за поведінкою дитини та виконанням дитиною необхідних завдань. Слід відмітити, що роль батьків в дистанційних заняттях збільшується в кожній молодшій віковій групі дітей. Чим молодша дитина, тим необхідна більша участь батьків у занятті.

Список використаних джерел:

1. Дистанційна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/distancijna-osvita>
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (2021). URL: Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (mcfr.ua)
3. Проблеми дистанційної освіти дошкільнят. *Дошкільне виховання* №5. 2020. С.21–29
4. Дошкільна дистанційна освіта: методичний дайджест. URL: http://new-dnz.blogspot.com/p/blog-page_3.html
5. Олена Стаєнна. Як підвищити ефективність дистанційної роботи. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MbFvVyacZOE&t=8s>